

Stipendieberättelse

Av Nanushka Yeaman – mottagare av Publicistklubbens Sidastipendium 2011

Under våren och hösten besökte jag fyra afrikanska länder för att studera musikaliskt nytänkande. Av praktiska skäl delade jag upp min Afrikaresa i två delar. Ghanaresan gjorde jag i april när jag hade möjlighet att få sällskap med reportrar från ETC och Angola, Kenya och Sydafrika besökte jag i ett svep under hösten 2011. Jag tillbringade två veckor i varje land förutom Sydafrika där jag stannade i tre veckor.

Under dessa dryga två månader upplevde jag så oerhört mycket att det bästa sättet att ge en rättvisande bild av detta äventyr nog är att berätta ganska kortfattat om vilka jag träffade, innan jag landar i vad resan gett mig. Jag gör ett undantag för Angola eftersom det var en så omtumlande upplevelse.

GHANA

I Ghana bodde jag mestadels i huvudstaden Accra på ett kristet vandrarhem där jag varje morgon väcktes av live-gospel. Gospel dominerar helt topplistan i Ghana och jag diskuterade genrens roll och samspel med hiplife med de flesta jag träffade, och försökte även gå till botten med dess nigerianska variant.

Resten av tiden intervjuade jag skivbolagsbossen Benjamin Lebrave och ett flertal artister, bland andra King Ayisoba, Paa Kwesi och Ghanas självutnämnde "afro gypsy" Wanlov the Kubolor, hemma hos hans manager Panji – en viktig nyckelspelare på den ghanesiska musikscenen. Jag träffade också Ghanas Jill Scott – Efyra och fick se hur hon balanserade företagsgig för Ghanas egentliga regering – mobilföretagen – med kreddigare klubbkonserter. Mitt i alltihop hamnade jag på en begravningsfest (med betoning på fest) där jag fick uppleva maximal genreblandning och en förlösande form av praktisk musikterapi.

Jag besökte flera gånger tv-stationen TV3 för att få en inblick i deras musikproduktioner Talented Kidz (där den 11-åriga mästerrapparen Mohammed Awal slog igenom) och Music Music! Hiplife-pionjären Reggie Rockstones klubb "Reggie's Office" kände också som ett nödvändigt stopp. Liksom den R. Kelly-älskande Samuel Morgans musikstudio i ett f.d. liberianskt flyktingläger (som låg granne med en kyrka byggd av cocacola-plåt).

ANGOLA

Efter en lång och dyr kamp för visum kändes det stort att landa på angolansk mark. Strömmen gick direkt på mitt vandrarhem, så den första kvällen tillbringade jag i mörker medan en sektpastor höll en sjungande predikan i huset bredvid. Jag flyttade snart till en vän från Afrikagrupperna, som bodde mittemot en kombinerad lekplats/bar (!) där de spelade ny angolansk housekuduro så att barnen fick tinnitus. Musiken blandades varje morgon med sång från kyrkan och en äldre fiskförsäljerskas reklamrop om dagens fångst.

Det var också väldigt fascinerande att följa angolanska musikprogram och se vilken typ av artister som premierades – och hur kuduron utvecklats sedan sitt internationella genombrott i mitten av 00-talet. För att få mer historisk bakgrund såg jag dokumentärer som "Canta Angola" och gjorde research på den äldre semban och de musiker som mördades under inbördeskriget. Snart gick jag på konserter, klubbar och spoken word-kvällar. Balanserade den ghanesiska

begravningen med ett bröllop (!), intervjuade kuduristan Sacerdote och pratade kulturpolitik med lokala makthavare.

Det är ingen slump att det är mycket vanligare med mollackord i Angola än i grannländerna. Från 1961 till 2002 hemsöktes Angola av flera krig, som inte bara slet sönder otaliga liv, utan hela samhällsgrunden. Det satte också djupa spår i populärkulturen.

Det finns trauman i alla generationer att bearbeta, en genomkorrupt president som i praktiken suttit sedan 1979 och omänskliga samhällsklyftor. Trots enorma oljerikedomar och en tillväxt på 12 procent som tillåter Angola att låna ut pengar till sin gamla kolonialförtryckare Portugal lever 70 procent under fattigdomsgränsen. Mer än vart fjärde barn dör före fem års ålder och yttrandefriheten är ett skämt. Hur hanterar man denna smärta? Det kommer jag att berätta mer om i ett kommande stort rep.

KENYA

I Nairobi besökte jag och frilansfotografen Mattias Lundblad stadens första communityradio Koch FM och träffade deras musikgäster och en representant för systerorganisationen Miss Koch som jobbar mer med jämställdhetsfrågor. Vi besökte också en självförsvars-workshop för kvinnor och barn arrangerad av I'm worth defending och mötte gräsrotsaktivisterna i deras högkvarter.

Vi intervjuade Kenyas mest fritänkande och spännande grupp - Just a band - som verkligen kämpar mot strömmen - och artisten, slagverkaren, skivbolags-entreprenören och festivalarrangören Muthoni the Drummer Queen.

Kenyansk-svenske Robert "Wawesh" Waweru driver skivbolaget Kenya Africa och genom honom fick vi kontakt med artisten Bamzigi som gav oss flera insikter i den kenyanska musikbranschen. Vi var också på flera spännande konserter på Goethe-institutet och träffade bland annat en av Nairobis utrotningshotade indiesoul-singer/songwriters.

Resan förgylldes ytterligare av flera intressanta samtal med det svensk-amerikanska dokumentärfilmsteamet What took you so long som rest med kollektivtrafik genom 16 afrikanska länder för att intervju och filma lokala gräsrots-NGOs till dokumentären 1+1=11.

SYDAFRIKA

Kapstadens musikscen är tyvärr ganska segregerad och jag lärde mig mycket om vilka spår apartheid satt i musiklivet när vi intervjuade spasa-rapparna Driemanskap och Kanyi (som rappar på klickspråket xhosa) samt de intressanta rocksångerskorna i Machineri och Lark. Vi besökte en lite mer integrerad dagklubb i kåkstaden Gugulethu och diskuterade housens starka ställning i Sydafrika med flera elektro-dj:s och sångaren i Trenton & The Free Radicals som även ligger bakom afrohiphopsamlingarna Afrolution. Det kontroversiella sydafrikanska bandet Die Antwoord och anledningen till deras internationella framgångar var ett återkommande diskussionsämne med flera artister.

Nedan följer svar på Sidans frågor.

1. Har resan bidragit till en väsentlig kunskapsökning om det aktuella landet och utvecklingens drivkrafter.

- Definitivt. Jag har dagligen stor nytta av mina fördjupade kunskaper i afrikansk musik, kultur och gräsrotsaktivism och vill tacka Hiertanämnden och Sida för chansen att lära känna dessa fascinerande och ytterst olika länder närmare.

2. Har resan bidragit till väsentlig kunskapsökning om internationellt utvecklingssamarbete?

- Ja, i Angola bodde jag med en vän som då ledde Afrikagruppernas arbete där och jag hade många diskussioner med henne och såväl lokala som internationella biståndsarbetare i samtliga länder jag besökte.

3. Har stipendiet bidragit till ökat eller bibehållet intresse för det aktuella landets utveckling.

- Absolut. Jag brinner särskilt för Angola och följer med fasa de repressalier mot press och demonstranter som eskalerat nu i mars 2012. Och fortsätter att leta ny musik från kontinentens alla hörn.

4. Har stipendiet bidragit till ökat eller bibehållet intresse för utvecklingsfrågor och internationellt utvecklingssamarbete?

- Tveklöst, jag ska precis skriva en omfattande artikel med biståndsfokus i dagarna.

5.

- Ja. Hittills har resan resulterat i en lång analys av våldsspåren i angolansk populärkultur i People, flera inlägg om Ghana och Angola i videomagasinet Stocktown, en krönika om apartheids påverkan på sydafrikansk musik i Lira och en kommande artikel i Sydsvenskan om organisationen I'm worth defending som förebygger våldtäkter i kåkstäder genom självförsvarsträning. Två ytterligare rep är inplanerade – ett stort musiksvp över tre av länderna och ett rep om filmteamet i Kenya. Vi har starkt material till fler artiklar, men mediernas intresse för positiva nyheter från Afrika har varit relativt svagt. Något som troligen beror på en föråldrad syn på kontinenten kopplat till mediala frilansbudget-neddragningar.

6. Som video curator för Stocktown berättade jag om Angolas militariserade populärkultur med videoexempel under deras Show and tell-seminarium på Tempo dokumentärfilmsfestival. Jag visade även klipp från Ghana.

Just nu jobbar jag med ett hemligt projekt som framöver mycket väl kan inbegripa publik verksamhet och hjälpa till att sprida en mer nyanserad Afrikabild.

Vänliga hälsningar

Nanushka Yeaman